

Canada, land met twee gezichten

In de vijfdelige VPRO-documentaireserie *Paradijs Canada* reist schrijver Emy Koopman (1985) van Vancouver naar Montreal en kijkt welke problemen er broeien onder de oppervlakte van wat wordt gezien als 'paradijs Canada'.

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: HANS POOL, ISTOCK

Canada? Gebeurt daar wel wat?" Het was een vraag die Emy Koopman kreeg toen ze het voorstel indiende voor een documentairereeks over Canada. Als student woonde ze in 2009 een half jaar in het na Rusland grootste land ter wereld, en nog eens toen ze vijf jaar later bezig was met haar promotieonderzoek. Zoals iedere Nederlander had ze vooraf een positief beeld van het land: een schitterende natuur, tolerant, veilig en welvarend. Canadezen voelen zich sterk verwant met Nederlanders. "Terwijl dit andersom minder het geval lijkt," zegt ze. "Ze zien zich als dé bevrijders van ons land in de Tweede Wereldoorlog, terwijl wij daarbij ook denken aan Britten en Amerikanen. Op 5 mei, onze Bevrijdingsdag, vieren ze Dutch Heritage Day en krijgen ze tulpen aangeboden van de Nederlandse overheid." Ze constateerde dat Canadezen erg trots waren op hun land, maar tegelijkertijd heel onzeker. "Ze willen beslist niet op Amerikanen lijken, want die zijn luidruchtig en gewelddadig. Maar anderszijds hebben de Verenigde Staten een enorme status in de wereld, en dat steekt. Daarom moeten ze van beroemdheden waarvan men denkt dat het Amerikanen zijn altijd even vermelden dat ze eigenlijk Canadees zijn, zoals Pamela Anderson en Michael J. Fox." En wat Koopman ook zag: zo rooskleurig bleek het niet in Canada. Er gebeurde zeker wel wat.

Trumps tegenpool

Sinds oktober 2015 leidt de knappe, jonge liberale premier Justin Trudeau, type ideale schoonzoon, het land. "Hij was aanvankelijk een voorbeeld in de wereld van hoe het ook kon; de tegenpool van Donald Trump," aldus Koopman. "Maar de laatste jaren is Trudeau verwikkeld in het ene na het andere schandaal. Vorig jaar won hij maar nipt zijn herverkiezing, want veel Canadezen zijn klaar met

'De mooie buitenkant verdoezelt wat er echt speelt in dit land'

hem. Ik wilde met name die kant van Canada laten zien." Met cameraman/regisseur Hans Pool reisde ze daarom van Vancouver naar Montreal en dook in de urgente thema's van deze tijd: racisme, gendergelijkheid, migratie, klimaatverandering en de verzorgingsstaat. Ze sprak er met beroemde Canadese intellectuelen zoals Charles Taylor en Margaret Atwood, en uiteraard ook met gewone Canadezen. Makkelijk was dat niet altijd. "Ze zien zichzelf als 'aardig' en 'beleefd', en zo gedragen ze zich ook. Maar ze zijn ook enorm gesloten, emoties tonen ze nauwelijks. Onze researcher zei: 'Ik heb in geen enkel land zo veel moeite moeten doen om mensen te spreken te krijgen.' En dat is eigenlijk typerend voor het land: de mooie buitenkant verdoezelt wat er echt speelt."

Daklozen

Een van de onderwerpen in de serie die op haar persoonlijk veel indruk maakte, gaat over daklozen in Vancouver, een van de duurste steden van Noord-Amerika. "Midden in de stad tref je daar talloze mensen aan die op straat leven", vertelt Koopman. "Tijdens de Olympische Winterspelen van 2010 had de gemeenteraad het centrum van de stad laten schoonvegen, zodat de internationale gemeenschap het niet zou zien. Het viel me vooral op hoeveel arbeidsongeschikten er tussen die daklozen zaten. Vanwege een handicap waren ze op straat

beland, omdat hun uitkeringen ontoereikend waren om de huur nog te betalen. Veel van hen wonen nu in campertjes." Een andere aflevering gaat over de zogenaamde 'teerzanden' in Alberta. In deze, misschien wel allermooiste, Canadese provincie wordt uit zand olie gewonnen, maar dat gaat gepaard met een enorme CO2-uitstoot en onherstelbare schade aan de natuur. Zo is de belangrijke rivier Athabasca er zwaar door vergiftigd. "Het gaat rechtstreeks in tegen alle klimaatkoorden. Maar de economische belangen zijn te groot; het heeft Alberta een van de rijkste provincies van het land gemaakt en zorgt voor veel werkgelegenheid. En dus laat Trudeau het toe."

Bekoeld

De premier heeft de typische Canadese houding van geen vijanden willen maken, zegt Koopman. "Hij wil iedereen zijn zin geven. En dus geeft hij zijn goedkeuring om er te boren, terwijl hij tegelijkertijd meeloopt met een klimaatmars. Om de schade te verbloemen noemen Albertanen hun olie 'ethical oil', omdat ze zich zouden houden aan allerlei milieुरichtlijnen en ze hebben beloofd om de natuur te herstellen. Maar in de praktijk komt daar weinig van terecht. Zo vertelde een ecooloog ons dat hij bij zijn onderzoek aan alle kanten wordt tegengewerkt. Ik vind het daarom moeilijk om Trudeau nog serieus te nemen." Ze wil niet zeggen dat Canada voor haar alle glans heeft verloren. "We hebben ons gefocust op problemen, en dan krijg je natuurlijk de problemen te zien. Het is nog steeds een geweldig land. Met een schitterende natuur, prachtige nationale parken en wereldsteden zoals Montreal, waar ik vorige zomer heb doorgebracht. Ik zou er nog steeds kunnen wonen. Maar de liefde die ik ooit voor het land voelde, is wel wat bekoeld."

► PARADIJS CANADA 20.35 NPO 2